

BVD / SBP

- rapportage over internationale ontwikkelingen
feiten en achtergronden die van belang
kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid

Nr. A84/057

1 oktober 1984

SOVJETBLAD OVER COMMUNISTEN EN DE PROTESTBEWEGINGEN IN DE WESTERSE WERELD

In het vijfde nummer van de lopende jaargang van het door het CC-CPSU-uitgegeven theoretische blad *Kommunist* is een artikel opgenomen, waarin duidelijk gemaakt wordt wat het Kremlin verwacht van de verhouding in het Westen tussen communisten enerzijds en de "nieuwe sociale protestbeweging" anderzijds.

Het artikel is geschreven door de filosoof _____ en de historicus _____. Met name de eerste is een vooraanstaand marxistisch-leninistisch theoreticus bekleedt de functie van plv. hoofd van de Sovjetacademie van Sociale Wetenschappen. Eerder was hij actief als assistent van de vroegere partijideoloog _____ en als "consultant" voor communistische theorie bij de Internationale Afdeling van het CC-CPSU.

In grote lijnen komt het erop neer dat het artikel in de "nieuwe sociale protestbewegingen" goede bondgenoten ziet voor de westerse CP-en, m.n. in de strijd voor de vrede, en hun bestaan alleen al beschouwt als een indicatie van een verscherping van de tegenstellingen binnen het kapitalistisch systeem. De schrijvers zien daarin ".....opnieuw een bewijs voor het feit dat de toekomst behoort aan een ander sociaal systeem, de groeiende communistische civilisatie".

SOVJETBLAD OVER COMMUNISTEN EN DE PROTESTBEWEGINGEN IN DE WESTERSE WERELD

Het artikel in het Sovjettheoretische tijdschrift *Kommunist* (no.5, 1984), dat was voorzien van de titel "Communisten en de nieuwe sociale protestbewegingen", verdient de aandacht omdat daarin wordt aangegeven hoe communistische partijen zich tegenover deze beweging moeten opstellen. Het uitgangspunt van het artikel ligt in "de strijd voor de vrede", die - wordt gesteld - binnen de internationale communistische beweging de eerste prioriteit heeft. Dat deze beweging daarin een speciale taak heeft blijkt uit de zinsnede, dat "..... de progressieve klasse van deze tijd, de internationale werkende klasse de taak heeft ..... (deze) strijd voor het veiligstellen van de vrede en de menselijke beschaving te leiden". Rond deze internationale communistische beweging heeft zich - aldus het artikel - een "alliantie ... (gevormd) van heterogene klassen en sociale krachten, die verschillende politieke opvattingen aanhangen". Deze "alliantie" is samengesteld te zijn uit de vele "niet traditionele organisaties ... (die) in de jaren zeventig in de ontwikkelde kapitalistische landen" zijn ontstaan, de "autonome sociale protestbewegingen, die zich onderscheiden door hun grote originaliteit en die brede kringen van de bevolking omvatten".

Onderdeel van deze protestbeweging zijn op de eerste plaats de "honderden anti-oorlogsgroepen en bewegingen in elk land", die ontstaan zijn uit "... het streven om de dodelijke dreiging van een nucleaire confrontatie te voorkomen". Tot de "alliantie" worden door beide schrijvers ook de zg. Groenen gerekend, die als onderdeel van de ecologische beweging "de strijd voor de vrede" combineren met het streven naar bescherming van het milieu "..... tegen de destructieve gevolgen van het uitputtend gebruik van natuurlijke hulpbronnen door de kapitalistische monopolies". Het artikel noemt naast de ecologische bewegingen in het algemeen voorts nog uitdrukkelijk de zg. Bürgerinitiativen (in de BRD ontstaan als protest tegen "de aantasting van de democratische rechten") de "alternatieve bewegingen" (opgekomen als gevolg van "het ongenoegen van massa's over de consumptiemaatschappij en haar primitieve waarden"), de jeugdorganisaties en nieuwe groeperingen binnen de vrouwenbeweging.

Het artikel zegt m.b.t. deze laatste categorie - de term neofeministisch beweging wordt overigens een keer uitdrukkelijk gebruikt door de auteurs dat het " ... ondanks het duidelijk antiwetenschappelijke karakter van de daar levende opvattingen, ... onmogelijk (is) de rol van deze bewegingen als geheel niet als zeer positief te beoordelen, speciaal wat betreft hun activiteiten en initiatieven in de strijd voor nucleaire ontwapening en vrede".

Het bestaan en de activiteiten van deze nieuwe sociale bewegingen, die in brede kringen van de bevolking in het Westen weerklank vinden, kunnen - zo wordt in het artikel duidelijk gemaakt - van voordeel zijn voor de internationale communistische beweging. "De groei van de sociaal economische tegenstellingen binnen de ontwikkelde kapitalistische landen schept (namelijk) nieuwe mogelijkheden voor de werkende klasse en haar revolutionaire voorhoede (d.w.z. de CP) om te komen tot samenwerking ..." met deze organisaties.

Dit streven naar samenwerking staat uiteraard al langer op het programma wat het artikel o.a. illustreert door te verwijzen naar uitspraken gedaan tijdens het in 1981 gehouden congres van de Westduitse CP (DKP) en naar een resolutie van het 24e congres van de Franse CP (PCE) in februari 1981. Tijdens het DKP-congres werd gesteld dat "... een vereniging van de krachten van de werkende klasse en van de progressieve politieke en sociale bewegingen ..... belangrijk (is)" en de PCF onderstreepte "haar bereidheid om relaties uit te breiden met (sociale) bewegingen en organisaties op basis van wederzijds respect en erkenning van elkaars onafhankelijkheid". Het Kommunist-artikel wijst er in dit verband op dat eenzelfde beleid gevoerd wordt door "de communistische partijen van Griekenland, Denemarken, Portugal ... en van vele andere landen".

Bij het streven naar samenwerking met de nieuwe sociale bewegingen met hun grote diversiteit aan ideologische concepten (het artikel noemt in dit verband het anarchisme, het reformisme en religieuze en pseudo-marxistische concepten) doet zich voor een communistische partij het probleem voor op welke wijze zij zich moet opstellen tegenover opvattingen die in strijd zijn met het marxisme-leninisme.

Het is vanzelfsprekend dat het Kommunist-artikel ervan uitgaat dat door een CP geen ideologische concessies mogen worden gedaan en dat de zuiverheid van het marxisme-leninisme behouden moet blijven. De strijd voor dat laatste is dan ook zeer belangrijk, want " ... hoe intensiever

contacten zijn met niet-proletarische geledingen, hoe groter het gevaar is dat opvattingen binnendringen, die vreemd zijn aan het wetenschappelijk socialisme".

Toch is het mogelijk om bij het streven naar samenwerking met de nieuwe sociale protestbewegingen op het terrein van de 'ideologische discussie' twee verschillende wegen te bewandelen, die wat hun accent betreft verschillen. De eerste is die waarbij "een vastbesloten ideologische strijd wordt gevoerd tegen foute opvattingen" van de nieuwe protestbewegingen, "terwijl van de gelegenheid gebruik gemaakt wordt om tot samenwerking te komen of een verbond te sluiten". Nogal cryptisch is daaraan toegevoegd dat "zulke opvattingen worden aangetroffen ... in de communistische pers", waarmee waarschijnlijk bedoeld wordt op die van orthodoxe CP-en in het Westen. Op zijn minst kan dit opgevat worden als een lichte vorm van kritiek, zeker omdat daarbij is gesteld dat het juister is een ander uitgangspunt te nemen. Dit levert dan de tweede manier op, die er neerkomt dat "van alle mogelijkheden gebruik gemaakt wordt om tot samenwerking te komen of een verbond te sluiten, terwijl een onvermoeide strijd gevoerd wordt tegen foute opvattingen" bij de partners. Dit laatste - zo blijkt uit het artikel - moet dan niet de vorm aannemen van een onverzoenlijke polemiek maar van "een genuanceerde en zakelijke kritiek". Het is in ieder geval de bedoeling de nieuwe sociale protestbewegingen op een zodanige manier tegemoet te treden dat zij niet worden afgeschrikt. Daarom ook geen polemiek aan het begin van de relatie, want dat "kan twijfel doen ontstaan over de mogelijkheden om overeenstemming te bereiken m.b.t. praktische zaken".

Het Kommunist-artikel legt dus de eerste prioriteit bij het streven naar samenwerking en schuift de ideologische discussie met de nieuwe protestbewegingen naar het tweede plan. Met name in de strijd voor de vrede - zo stelt het artikel - "groeit de behoefte aan contacten zelfs met die krachten die in andere aangelegenheden niet overeenstemmen met communisten en hen zelfs tegenwerken. Het zou kortzichtig zijn ... (daarom) een (potentiële) bondgenoot niet in aanmerking te nemen". Uitdrukkelijk wordt op een andere plaats nog gesteld dat dit ook geldt voor bewegingen met anarchistische, links-extremistische en anarchistische trekken. Met instemming wordt in dit verband een uitspraak geciteerd van het congres van de Westduitse CP in 1981, waar toen gesteld werd dat "wij geen communisten zouden zijn als we de dialoog en de samenwerking met deze kracht

uit de weg zouden gaan". Het feit dat er verschillen van inzichten, meningen en opvattingen bestaan mag dus geen reden zijn om niet samen te werken in de strijd voor objectief gemeenschappelijke belangen. Als de teneur van het lange, theoretische en helaas niet altijd even logische opgebouwde Kommunist-artikel moet worden weergegeven, dan komt het erop neer dat de in het Westen bestaande nieuwe sociale protestbewegingen, ondanks het feit dat ze niet in het juiste, marxistisch-leninistische kamp thuishoren, beschouwd worden als nuttige bondgenoten in de historisch bepaalde strijd tegen het kapitalisme. Hun bestaan alleen al wordt door de auteurs gekwalificeerd als een indicatie voor een verscherping van de tegenstellingen binnen het kapitalistische systeem.

Nodig voor een goede samenwerking tussen deze protestbewegingen en de Westerse communistische partijen (want daarover gaat het in het artikel) is wel een tactisch optreden van deze laatsten, waarbij het vooral zaak is een ideologische confrontatie te vermijden, die deze samenwerking kan frustreren. In die samenwerking moet de communistische partner overgens wel de leidende of voorhoederol verwerven, wat overigens niet hoeft te betekenen dat deze partner altijd de initiatiefnemende partij moet zijn als het gaat om concrete acties. Integendeel, in het artikel wordt uitdrukkelijk onderstreept dat waardevolle initiatieven, uit welke hoek dan ook, ondersteund moeten worden omdat zij een stimulans kunnen verschaffen in de gezamenlijke strijd. Tactisch is het trouwens ook beter als anderen dan communisten initiatiefnemer zijn, omdat dan de tegenstander niet de mogelijkheid heeft om acties van het etiket 'communistisch' te voorzien en daarmee bij voorbaat verdacht te maken.

Samenwerking is de boodschap en als dat eenmaal goed functioneert - aldu de impliciete uitspraak van het Kommunist-artikel - dan geeft dat de mogelijkheid om de ideeën van het wetenschappelijk socialisme binnen de protestbeweging ingang te doen vinden.

Tenslotte moet opgemerkt worden dat het artikel zich weliswaar richt tot de Westerse communistische partijen, maar dat dit ook impliciet betekent dat de CPSU zelf ten dienste van de goede zaak samenwerking met deze nieuwe sociale protestbewegingen, op incidentele of gestructureerde basis, niet uit de weg zal gaan.